

Oslo kommune

Byrådsavdeling for kultur og næring

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 02.09.2013

Deres ref:
13/1010

Vår ref (saksnr):
201301151-18

Saksbeh:
Ulla Bjørnsjø, 23 46 19 97

Arkivkode:
800

NOU 2013:4 KULTURUTREDNINGEN 2014 - OSLO KOMMUNES HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til Oslo kommunes forløpige høringsuttalelse til NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014 av 08.08.2013. Bystyret fattet følgende vedtak i møte 28.08.2013 sak 271 Oslo kommunes høringsuttalelse: NOU 2014:4 Kulturutredningen 2014:

Bystyret avgir følgende høringsuttalelse for NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014:

Oslo kommune har gjennomgått Kulturutredningen 2014, og verdsetter det grundige arbeidet som er gjort. Utredningen er godt skrevet med tydelige konklusjoner det er enkelt å slutte seg til. Oslo kommune er særlig enig i at det kulturelle grunnfjellet må styrkes, med fokus på et løft for folkebibliotekene og kulturskolene.

Tidligere kulturløft har i altfor liten grad tatt høyde for at den mest omfattende virksomheten på kunst- og kulturområdet foregår og finansieres i kommunene. Her står hovedstaden i en særstilling.

Oslo kommune mener imidlertid at utredningen overser hovedstadsperspektivet. Dette er en betydelig mangel. Det er i dag en tiltagende urbanisering av både kunstproduksjon og etablering av nyutdannede, en tendens som spesielt gir seg utslag i hovedstadsregionen, men også i noen av de andre norske storbyene. Kultur har egenverdi, og er samtidig en viktig innovativ faktor for å utnytte hovedstadens og storbyenes særlige fortrinn; En bred sjangerveksling mellom kultur og næring, som kan gi et stort potensial for talentutvikling og verdiskapning.

Generelle kommentarer - hovedstadsperspektivet

Som landets hovedstad, mest folkerike fylke og kommune har Oslo særskilte forutsetninger og utfordringer. Oslo har desidert størst mangfold i befolkningssammensetningen, den største konsentrasjonen av utdanningsinstitusjoner innenfor kunst- og kulturfeltet og tilsvarende av utøvende, etablerte og uetablerte kunstnere. Oslo har et særlig ansvar for infrastrukturen som tilrettelegger for profesjonelle kunstneres utøvelse av sitt virke, for en stadig økende mengde kunstnere som bosetter seg i hovedstaden. Det er vesentlig å merke seg at det desidert største

antallet kunstnere i Norge bor og virker i Oslo. Oslo kommune mener dette er en utfordring som staten også må ta konsekvensen av gjennom egne kulturpolitiske virkemidler.

Oslo kommune skal også administrere og utvikle det lokale og regionale kunst- og kulturtilbudet. Oslo kommune skal ikke minst tilrettelegge for ordninger for frivillighet og kunstnerstyrte initiativ som stimulerer til egeninitiert vekst i det profesjonelle kunstfeltet og en rik underskog av amatører og uetablerte profesjonelle. Oslos bydeler er ikke homogene, noe som fører til at de har ulike behov og muligheter, og som gir ulike utfordringer. Hver enkelt av de 15 bydelene har større befolkning enn de aller fleste norske kommuner.

Oslo er som hovedstad vertskap for en rekke av de viktigste nasjonale kulturinstitusjonene. Sammen med andre spesielle forutsetninger, gir dette byen og nasjonen en unik mulighet til samhandling som bør utvikles. Som landets hovedstad har Oslo muligheter til å være utvikler og drivkraft i landets kunst- og kulturliv, til beste for samfunnet som helhet og som utgangspunkt for internasjonal dialog.

Kunst og kultur spiller en sentral rolle i byutviklingen og i den nasjonale og internasjonale konkurransen om å få bedrifter og høyt kvalifisert arbeidskraft til å velge å etablere seg i Oslo. Kunst- og kulturlivet kan i stor grad bidra til å gjøre en by mer attraktiv for etablering av annen næringsvirksomhet og for å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft. Oslos kunst- og kulturliv har en økende andel kunst- og kulturaktører som selv skaper sine arbeidsplasser helt eller delvis utenfor støtte- og stipendordningene. Oslo kommune vil prioritere tiltak som stimulerer til vekst i disse næringene; innen hele kunst- og kulturfeltet. Som eksempel har Musikkbyen Oslo hatt en rivende utvikling og er nå ledende i Norden i volum på konsert og festivalarrangementer, bransjen er også i stor grad selvberende økonomisk, da det finnes et stort kjøpekraftig publikum innenfor svært mange musikkjangere.

Staten må i dette perspektivet i langt større grad enn gjennom de to foregående kulturløftene se det som en nasjonal oppgave å tilrettelegge og samarbeide med Oslo kommune om hovedstadens kulturutvikling.

Mangfold

Av Oslo kommunes 624 000 innbyggere har om lag 30 % innvandrerbakgrunn, og folketallet er i sterk vekst. Den stadig økende flerkulturelle befolkningen reiser spørsmål om deltagelse i kulturaktiviteter. I Oslo har man erfaring med at integrering og ikke minst utveksling på kunst- og kulturfeltet skjer langsomt. Oslo kommune ser det heller ikke som et mål i seg selv at alle skal delta i eksisterende tilbud, men heller at det i større grad stimuleres til egenproduksjon. Dette vil kunne gi større mangfold innen profesjonell kunst- og kulturproduksjon, i tillegg til en styrking av det frivillige feltet og egenaktivitet.

Som utvalget påpeker er folkebibliotekene en arena som fungerer godt for de aller fleste deler av befolkningen. Innvandrerbefolkningen i Oslo benytter i større grad Deichmanske bibliotek enn andre kulturinstitusjoner. Med Oslos demografiske sammensetning med noen bydeler der nærmere halvparten av befolkningen har en annen kulturell bakgrunn, stilles det store krav til mangfoldige tilbud og tjenester.

Oslo kommune mener at den statlige kulturpolitikken har lagt altfor lite ressurser i Kulturløftene I og II til styrking av den kulturelle grunnmuren som stimulerer til innvandrerbefolkningens egenaktivitet og deltakelse i kulturlivet.

Folkebibliotekene og nytt Deichmanske hovedbibliotek

Oslo kommune har nylig vedtatt bygging av nytt Deichmanske hovedbibliotek i Bjørvika. Satsingen er betydelig også internasjonalt. Prosessen med å lage framtidens bibliotek, og den innholdsutviklingen det innebærer, er også gjenstand for både nasjonal og internasjonal interesse.

Det nye hovedbiblioteket vil spille en viktig regional og nasjonal rolle for landets folkebiblioteksektor. Gjennom å være den største utviklingsaktøren innen folkebibliotekstjenester, vil det nye hovedbiblioteket kunne stimulere til utvikling av hele folkebibliotekfeltet i Norge; bl.a. gjennom utviklingen av nye prinsipper for fleksibel organisering av innholdet i bibliotekrommet, utvikling av framtidsrettede biblioteknettverk, samarbeidsavtaler med staten om drift av nasjonale tjenester, utvikling av nye digitale løsninger, felles katalogtjenester og kompetanseutviklingstiltak. Videre vil nye Deichmanske hovedbibliotek være ledende som utvikler av et framtidsrettet bibliotekkonsept som vil ha stor overføringsverdi til det øvrige folkebiblioteknettverket i Norge. Dette gjelder særlig innen nye IKT-løsninger og utviklingen av prinsipper for fleksibel organisering av bibliotekrommet. Deichmanske bibliotek er i stand til å ta en slik rolle, men Oslo kommune mener finansieringen bør være et statlig anliggende.

Med landets største mediesamling følger også et press og en forventning fra nasjonalt plan om å dele og delta i den nasjonale fjernlånet. Dette blir ikke økonomisk kompensert fra staten. Oslos folkebibliotektilbud er også under press fra omkringliggende kommuner da en stor del av befolkningen herfra har sin arbeidsplass i Oslo og derfor benytter byens mangfoldige tilbud. Oslo kommune mener dette bør gjenspeiles i statlige tilskudd øremerket hovedstaden.

Kunstnerens levekår og arbeidsmuligheter

Oslo har en stor andel av profesjonelle kunstnere innenfor alle kunstsjangere. Oslo kommune er opptatt av at staten tar konsekvensen av satsningen på kunsthøyskoleutdanningene og tar inn over seg manglende samsvar mellom antall utdannede innenfor feltet og hvor mange som faktisk overlever som profesjonelle kunstnere. Oslo kommune har kommet et stykke på vei med hensyn til hva som kan gjøres for å tilrettelegge infrastruktur og støtteordninger for etablering og arbeidslokaler. Oslo er likevel helt prisgitt statens disposisjoner, utdanningspolitikk og stipendordninger. Den pågående og tiltagende urbaniseringen av kunstnermiljøene er både en stor mulighet for Oslo til å utvikle seg som kulturby nasjonalt og internasjonalt, og en stor utfordring når det gjelder å møte etterspørselen etter arbeidslokaler og finansiering av disse. På bakgrunn av dette mener Oslo kommune at staten i langt større grad må tilrettelegge og samarbeide om etablering og drift av øvings- og produksjonslokaler for profesjonelle kunstnere innen ulike kulturuttrykk.

Knutepunktinstitusjonene

Knutepunktordningen har prinsipielt uheldige sider, og trenger en grundig gjennomgang og revisjon. Oslo kommune mener det er problematisk at det ikke finnes noen åpen utlysning av knutepunktoppdragene, og aktørene og offentligheten vet for lite om hvilke spesifikke kriterier som legges til grunn ved utvalget av festivaler som får tildelt statusen, og de ressurser det medfører.

Kulturaktørene, også knutepunktfestivalene, bør i større grad fristilles fra statlig styring. Knutepunktordningen innebærer økonomisk støtte i bytte mot økt statlig styring, ved at styreleder og/eller styremedlemmer utnevnes av staten. Dette mener Oslo kommune er en

uheldig praksis, og mener at det i større grad bør tilstrebes en armlengdes avstand mellom staten og aktørene.

En rekke av festivalene som faller utenfor ordningen varsler dessuten om uheldige konkurransevidende effekter, ved at festivalene med tung statlig og kommunal økonomisk knutepunktstøtte kan overby dem på artistmarkedet og derved presse prisene opp for alle. Et eksempel er at knutepunktfestivalen for kirkemusikk hyrer inn en rekke rockeband, og dermed undergraver både artist- og billettmarkedet til rockefestivalene.

Av alle knutepunktinstitusjoner / festivaler finnes kun tre i Oslo; Ultima, Øya og Mela. Ut fra størrelse og kvalitet på Oslos mange institusjoner og festivaler, mener Oslo kommune det skulle vært langt flere. Knutepunktfinansieringen og valg av hvem som skal få denne statusen stiller Oslo kommune i et dilemma. Det ønskes derfor forutsigbarhet bl.a. gjennom:

- klare kriterier basert på kvalitet, relevans, nedslagsfelt og regional og nasjonal betydning, langt mindre vektlegging på distriktsfordeling
- dialog mellom stat og fylkeskommune/kommune forut for opprettelsen av nye knutepunktinstitusjoner
- årlig dialog mellom staten og fylkeskommune/kommune på et tidlig tidspunkt om fordelingen av finansieringen av knutepunktene (60/40). Slik det er i dag må kommunene bevilge sin andel etter statens ensidige fastsettelse. Uforutsigbarhet kan skape store konsekvenser for kommunens øvrige kulturbudsjett.

I Oslo kommunes høringsuttalelse tas det videre utgangspunkt i oppsummeringen av Kulturutredningens tilråding, jf. kapittel 16:

Nasjonale mål for kulturpolitikken

Oslo kommune slutter seg til at begrepene demokrati, rettferdighet og mangfold legger grunnlaget for en offentlig kulturpolitikk. Videre er Oslo kommune enig i at kulturbegrepet ikke underordnes andre formål som forebygging, helse eller integrering. Med dette menes at den offentlige kulturpolitikken skal bygge på kulturens egenverdi.

Ytringskultur som kulturpolitikkenes ansvarsområde

Oslo kommune slutter seg til utvalgets forslag om avgrensning av det kulturpolitiske ansvarsområdet til ytringskultur.

Tid for et lokalt kulturløft

Det er grunn til å gjøre oppmerksom på at Oslo kommune bruker store midler på kulturfeltet, og kommunen er glad for at staten viser vilje til å støtte byggingen av nytt Munch-museum i Bjørvika.

Oslo kommune slutter seg til at det er tid for å styrke denne kulturelle grunnmuren gjennom et Kulturløft III og mener staten må synliggjøre og prioritere hovedstadens særskilte muligheter og utfordringer.

Oslo kommune er bl.a. i en særstilling mht. drift av folkebibliotek. Som landets største folkebibliotek har Deichmanske bibliotek en rolle som nasjonal utvikler for folkebibliotekene. Oslo kommune mener derfor at en større del av midlene som avsettes til utvikling av landets folkebibliotek må overføres fra Nasjonalbiblioteket til Oslo kommune.

Oslo kommune mener også at staten må forta en særskilt vurdering av statstilskudd til

byggingen av nytt Deichmanske hovedbibliotek i Bjørvika; en regional og nasjonal arena for kunnskap og kultur. Kommunen har derfor pr 01.03.2013 søkt Kulturdepartementet om tilskudd til det nye hovedbiblioteket.

Fra kulturell infrastruktur til kulturelt innhold og kunstnerisk kvalitet

Oslo kommune opplever at store deler av statens tilskudd utover Norsk kulturråds støtteordninger fordeles til andre regioner. Som eksempel på dette vises det til at Oslo kommune i motsetning til andre regionale sentre innen samme sjanger, ikke har fått innvilget statstilskudd til Senter for populærmusikk på Schous kulturbryggeri. Videre har Kulturdepartementet avslått Oslo kommunes søknad om tilskudd til utvikling av Middelalderbeltet i Gamlebyen (tidligere tilskudd til kommunenes Tusenårssteder), et helhetlig kulturminneområde som har svært stor nasjonal betydning.

Oslo kommune mener at den relativt større økningen av statlige kulturbevilgninger til andre regioner enn Oslo skulle framgått tydeligere i utredningen. Oslo kommune slutter seg generelt til at det er tid for å rette et større statlig fokus på innholdet i den kulturelle infrastrukturen. Imidlertid må dette ikke gå på bekostning av at det fremdeles finnes nye regionale og nasjonale kulturbygg som ennå ikke er støttet fra statens side; bl.a. nytt Deichmanske hovedbibliotek i Bjørvika.

Staten bør tørre å ta større ansvar for klare prioriteringer og satse mer på nyskapning og innovasjon for å skape rom for nye kunstnere, kunst- og kulturvirksomheter. Ordninger som styrker talentens muligheter innen kulturnæringene må vektlegges sterkere. Det må i mye større grad tas hensyn til kulturnæringenes geografiske plassering i landet.

Oslo kommune er enig i målet om en helhetlig samfunnsdokumentasjon innen arkivsektoren. En nasjonal digital satsing bør inkludere kulturarvmateriale fra ulike institusjoner og sektorer, slik at publikum får tilgang til hele samfunnets arkiver; både statlige, kommunale og private.

Oslo kommune er enig når utredningen slår fast at det er et presserende behov for å få på plass en digital infrastruktur for folkebibliotekene og at arbeidet med å utvikle digitale fellesløsninger og e-bokutlånstilbud ved folkebibliotekene må få høyere prioritet. Det gjenstår også mye arbeid rundt avklaring av regelverket rundt digitale tjenester og tilbud. Denne avklaringen er helt nødvendig hvis bibliotekene skal tilby tjenester i tråd med utviklingen. Oslo kommune mener dette er en statlig oppgave, men som bør gjøres i samarbeid med folkebibliotekene, herunder i stor grad Deichmanske bibliotek.

Kunnskapsbasert sektoransvar

Oslo kommune slutter seg til at det er behov for en styrking av forskningsinnsatsen innen kulturfeltet i tråd med prinsippet om armlengdes avstand.

Kulturpolitikkenes sektoransvar

Oslo kommune ønsker ikke å uttale seg til departementenes fordeling av ansvar innen kulturfeltet.

Kulturpolitikkenes lovgrunnlag

Oslo kommune er uenig i at kulturloven utstyres med bestemmelser om utvikling av planstrategier, da kommunen ikke ønsker statlig detaljstyring innen kulturfeltet.

Oslo kommune slutter seg til at voksenopplæringsloven suppleres vedr behovsprøvd lager.

Dette er et særlig behov for korpsaktivitetene.

En bærekraftig kunstnerpolitikk

En bærekraftig kunstnerpolitikk er spesielt viktig for Oslo, hvor den desidert største etableringen av kunstnere finnes. Oslo kommune ser behovet for større grad av prosjektstyring og prosjektøkonomi og støtter utvalgets ønske om en todeling av de statlige stipend- og prosjektstøtteordningene for kunstnere.

Oslo kommune leier ut over 200 atelierer og arbeidslokaler til kunstnere med subsidierte leiepriser og staten legger i dag til rette for produksjonslokaler og øvingslokaler innen musikk og deler av scenekunstheltet. Den samme tilretteleggingen bør skje for profesjonelle billedkunstnere, særlig i Oslo hvor leiekostnadene er svært høye. Oslo kommune mener staten generelt må yte tilskudd som kompenserer for høye leiekostnader for mange av Oslos kunstnere. Oslo kommune ønsker også en nærmere dialog med staten om samarbeid om fellesverksteder og produksjonslokaler, særlig innen det visuelle feltet og dansefeltet.

Med hilsen

Eli Vorkinn
konst. kommunaldirektør

Elisabeth Storaas Heggen
seksjonssjef

[Godkjent og ekspedert elektronisk](#)

Kopi til: Kulturretaten, Postboks 1453 Vika, 0116 OSLO